

Вотът за здравеопазването даде ясен знак - поводи за оптимизъм няма, ще трябва пак да се настройваме хумористично!

Интервю на Елица Тодорова с д-р Илко Семерджиев – председател на Международния институт по здравеопазване и здравно осигуряване

05.03.2007, zdrave.net

Д-р Илко Семерджиев е известен като един от възстановителите на БЛС през 1989 г. и два мандата негов заместник председател, бил е директор на столична поликлиника и градска болница, заместник министър на здравеопазването в три правителства, създател и първи директор на НЗОК, министър на здравеопазването във второто правителство на Иван Костов.

- Д-р Семерджиев, меди и политици единодушно обявиха дискусиите в парламента за вот на недоверие за скучни, а самият вот – за обречен на неуспех. Защо се получи така и правилно ли изигра картите си опозицията?

- Дискусията никак не беше скучна, всичко зависи от ъгъла, под който се гледа върху нея. Всъщност, темата на дебата беше подменена благодарение на факта, че управляващите разполагаха с много повече време от опозицията, но най-вече защото трансформираха проблема за настоящата криза на здравеопазването в стоварването на вина върху правителството на ОДС за здравните реформи от 1997 – 2001 г. През цялото време имах чувството, че управляващ в момента е Иван Костов, а БСП и НДСВ му искат вот на недоверие. ДПС се ограничи в атаките си единствено на политическо ниво и запази неутралитет по темата здравеопазване, което ясно показва, че те не искат да носят бъдеща отговорност за това, което се случва по настоящем в сектора. Намирам тяхната позиция за политически лоялна към управлението, но негласно бе показано, че не споделят бодряшкия и повърхностен прочит на ситуацията в здравеопазването. Колкото до това дали беше навременен и необходим този вот, моята преценка е, че това беше точното време за повдигане на въпроса какво се случва в системата и защо. След изборите за евродепутати кризата в здравния сектор отново ще влезе в дневния ред на обществото и ще ескалира точно преди местните избори. Тогава ще стане ясно, че вот е бил съдържателен, а не толкова политически, което ще изиграе лоша шега на социалистите в борбата за местната власт.

- Управляващите заявиха, че няма криза и хаос в здравеопазването, а само проблеми, които се решават. Вие как определяте ситуацията в здравеопазването към момента и имаше ли основания да се иска вот на недоверие?

- Управляващите смятат, че като имат за здравеопазване 100 - 200 млн. лв. в повече от миналата година всичко е наред. Те не си дават сметка, че номиналното увеличение на финансовите средства не означава по-голяма покупателна способност в здравеопазването. Моето мнение е, че никой не отчете няколко очевидни факта, които не дават основание да се смята, че в здравеопазването има повече пари. Първият факт е скрит в косвеното данъчно облагане в лекарствения сектор – 20% ДДС връщат сериозен ресурс от здравната система обратно в държавната хазна, втория проблем е в корпоративния данък, с който от 2002 г. насам се облагат всички юридически лица в лечебното здравеопазване. Третият препъни камък е мащабирането на неприятния навик, създаден още по времето на „развития социализъм“, да се краде от обществената собственост. Спряната преди 5 г. приватизация в здравеопазването и до днес позволява един много интересен феномен – приватизация на приходите и национализация на разходите, предимно в болничния сектор. Освен всичко това трябва да се знае, че НЗОК все още не е в състояние да предотвратява злоупотребите и измамите. През декември 2001 г. бяха уволнени около 120 контролори в НЗОК, през февруари 2002 г. беше блокирана информационната система, а няколко месеца по-късно беше закрит и Учебния център на Касата. Това даде ясен сигнал на недобросъвестните, каза им се в прав текст - действайте, в момента никой не може да засече измамите, за да ви хване и още дълго време ще бъде така - дори и да се назначат нови контролори, те няма да знаят какво да правят защото няма да има кой да ги обучи. В този контекст да наливаш пари в НЗОК си е чиста загуба и министър Орешарски

отлично знае това. Ето защо увеличението на здравната вноска не се състоя, което обаче затвори втори порочен цикъл – сега с 6-те % здравна вноска за извънболничния сектор се финансира и болничния, а търпението на колегията допълнително се изчерпа от пренебрежителното отношение на БСП с този неподписан НРД 2007. Няма да изброявам останалите грешки, които бяха допуснати, но определено ще кажа, че кризата е налице, доверието е разпиляно и е въпрос на време кога ще избухнат нови конфликти.

- Обвиняват ви, че реформата, която започнахте, е „погрешна”, „шокова”, „революционна”. Какво ще им отговорите?

- Шоков беше фалитът на здравната система „Семашко” през 1996 г. Тогава се наложи да вземем заеми от Световна банка за „критичен” внос на лекарства и консумативи и през 1997 и 1998 г. да изплащаме дълговете, които социалистическото правителство завеща в здравеопазването. Ние обаче, не се оплакахме и си вършихме работата достойно, дори не се обърнахме назад да обвиняваме някого. Създадохме цялостната нормативна основа на здравната реформа, след което я реализирахме. Накрая, освен институции и организация, оставихме на правителството на НДСВ огромен финансов ресурс, натрупан благодарение на добро управление и точна стратегия – само в НЗОК бяхме акумулирали над 700 млн. лв. резерв, а болниците бяха санирани финансово така, че влязоха в 2001 г. без никакви дългове, много от тях даже бяха на печалба. И до днес, вече второ правителство след нашето управление не променя нищо от фундаменталните регламенти в системата, модела не е оспорен, макар че невежеството на управленските екипи, които се изредиха, нанесоха много вреди върху финализирането на реформата и с това попречи да се реализират очакваните резултати.

- Какви са тези вреди, какво трябваше да се довърши в реформата?

- Първо беше спряна приватизацията на лечебните заведения, след това беше одържавена НЗОК, разсипан беше контролният ѝ апарат, а накрая беше блокирана и информационната система. През миналата 2006 година беше нанесен и най-големия финансов удар върху здравното осигуряване с прехвърлянето на болничното финансиране в НЗОК, но без да се увеличи здравната вноска. Нещо повече, Касата бе едноактно декапитализирана, защото държавата си спести около 300 млн. лв. от бюджета за болниците и тези пари трябваше да бъде взети от големият ѝ резерв в БНБ. След това в управлението на здравното осигуряване настъпи тежък конфликт на интереси – председател на УС за първи път в историята на НЗОК стана действащ зам-министър на здравеопазването – д-р Емил Райнов - така се завърна централното планиране и командно администриране в системата. В резултат на това и на проявеното невежество при управлението на пазарен модел на здравеопазване, видяхме тежки конфликти по повод договарянето на НРД 2007. Подписването му така и не се случи, но тук огромна вина носи и УС на БЛС.

- Какво е становището ви за ролята на БЛС през този период на връщане назад в здравните реформи и постъпателен реванш на системата „Семашко”?

- Многократно съм обяснявал каква би трябвало да бъде ролята на БЛС в този процес, защото това е единствената законово оторизирана организация, която е перманентен участник в управлението на здравеопазването. За съжаление нейният председател през последните два мандата – Андрей Кехайов, не се оказа на необходимата висота. Той загуби безкритично и безапелационно всичко, което БЛС беше завоювал от 1989 до 2002 г. Причината за това са личните му бизнес интереси, които не позволяваха да отстоява интересите на съсловие, но не само. През 2006 г. той показа категорично още нещо – че не разбира системата и не е овладял елементарните управленски и организационни умения, които се изискват за този пост. При дадено законово право на БЛС да подготви свой вариант на НРД 2007 с необходимия бюджет, обеми, пакет и цени, видяхме че Кехайов дори не направи усилие да изпълни задълженията си, излъга лекарския Събор през м. септември 2006 г. като скри проекта за НРД представен от НЗОК, а след това се провали публично с недостойното си поведение. Това отврати лекарите от БЛС, а медиите и публиката се изпълниха с омерзение от неадекватните му реакции и комерсиални практики. Този човек за два мандата директно погребя БЛС и не е случайно, че идеята за премахване на задължителното членство среща все по-голямо одобрение. Ето как един човек попаднал на неподходящо място, заради невежество и лични интереси може да съсипе цяла организация с над 100 годишна история и труда на десетки поколения колеги преди него - жалко но факт.

- Какво мислите за отчета с постижения на проф. Гайдарски в 20 точки?

- Не ме размивайте, това беше комсомолски рапорт в стил: уволнихме едни директори, намалихме разходите в болниците, увеличихме разходите в МЗ, написахме 160 писма и сега нямаме никакви намерения да развиваме системата, защото това е трябвало Иван Костов да го направи още през 1999 г. И другия управляващ Андрей Кехайов така се отчита – брой колко декларации е написал, сякаш няколко думи сложени на лист хартия изчерпват всичко, от което се нуждае здравния сектор. Един министър би

трябвало да отговори на поставените въпроси и проблемите с анализ на системните показатели в здравеопазването, преглед на здравните индикатори и ясна визия за мерките, които му престои да предприеме. Вместо това чухме как са местили едни пари от левия джоб в десния, на което кой знае защо му викат реформи и как са анализирали колко приватизационни процедури са проведени през 2000 г. Министър Гайдарски още не може да осъзнае, че лекарите които стачкуват в страната, нямат нищо общо с недоразуменията като Кехайов, въобще не се интересуват от това колко писма е написал, а го питат защо трябва да плащат дълговете на болниците от собствените си заплати, защо няма правила и пари в системата за 2007 г., как да планират работата и живота си и до кога ще бъдат администрирани и командвани като чиновници. Мисля, че министъра се отнася крайно несериозно към задълженията си, дава тон за закононарушения с тези залитания да работи частно близо 4 – 5 дни от седмицата, но най-вече с този отказ да погледне реалностите в очите и да поработи за здравеопазването като за система, към която има отговорности.

- Трите партии в коалицията в момента обсъждат дали да се демонополизира НЗОК, дали да се въведе доплащане и да се вдигне ли здравната вноска. Каква е Вашата позиция по тези въпроси?

- Няма да променят нищо, вече съм сигурен в нежеланието на БСП да свърши нещо за здравеопазването – ще лъжат, ще мажат и все някой друг ще им е виновен, както видяхме и по време на вота. Със сигурност ще се върнат към много от похватите и характеристиките на системата „Семашко“, но това не е нещо, което трябва да ни изненадва – в крайна сметка тяхната философия за здравния сектор е друга – държавност, администриране и преразпределяне на пари. Пазарните правила в здравеопазването са им непонятни и ще бягат от тях, макар че системата ще потъва все повече. Моята загриженост е повече за пациентите, защото колегията, както винаги става в такива случаи ще излъже управляващите, че им работят, а хората ще плащат под масата и ще страдат от лошо отношение и лош резултат. Всъщност ако се стигне до там, някакви стъпки напред да бъдат планирани, ще изпитам още по-голяма загриженост, защото управляващия в момента екип в здравеопазването не е способен на целенасочена, компетентна и смислена работа – свършеното до тук, за вече над година и половина, ми дава основания за такава преценка.

- Управляващите упрекнаха опозицията, че не е дала никаква алтернатива за бъдещето на здравеопазването. Вие какво бихте коментирали по това обвинение?

- Това е безсмислен упрек, както и другите, които бяха отправени към периода 1997 – 2001 г. Алтернативата е в това, което бяхме оставили като здравна стратегия до 2010 г. и план за действие, които останаха неизпълнени, въпреки че финансовия ресурс, с който ги бяхме обезпечили към края на нашия мандат през 2001 г. – над 100 млн. евро, вече е похарчен. Упрекът към правителството днес и към правителството на Симеон Сакскобурготски до 2005 г. в този вот беше, че не са изпълнени последователно предначертанията на здравната реформа, поради което сега не виждаме добри резултати. Приказките за липса на криза и прехвърлянето на топката в минало време ясно показаха, че управляващите така и не разбраха какво им се случва в момента. Лекарите обаче разбраха какво ще им се случи до края на този мандат, а пациентите го знаят отдавна – техните протести не стихват вече години наред.

Вносителите на вота от самото начало обявиха, че не очакват да свалят правителството, а да предизвикат смислена дискусия. Смятате ли, че вотът на недоверие все пак постигна някаква цел?

Да, определено. След като изгледахме и изслушахме внимателно проведения „дебат“ оставаме наясно, че особени поводи за оптимизъм няма и ще трябва пак да се настроим хумористично - друго на този етап не ни остава.